

КОРОЛЬ Світлана,

д. е. н., доцент, професор кафедри обліку та оподаткування
Київського національного торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: sykorol@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0958-8720>

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Досліджено проблеми використання технологій дистанційного навчання у ЗВО. Розглянуто практику їх використання при підготовці магістрів з обліку на масових відкритих онлайн-курсах та у ЗВО США. Визначено ключові характеристики магістерських онлайн-програм з бухгалтерського обліку у США. Розкрито передумови використання технологій дистанційного навчання при підготовці магістрів з обліку та оподаткування в Україні.

Ключові слова: дистанційне навчання, підготовка магістрів з обліку та оподаткування, масові відкриті онлайн-курси, критерії вибору онлайн-програми, змішана форма навчання.

Король С. Технологии дистанционного обучения магистров по учету и налогообложению. Исследованы проблемы использования технологий дистанционного обучения в вузах. Рассмотрена практика их использования при подготовке магистров по бухгалтерскому учету на массовых открытых онлайн-курсах и вузах США. Определены ключевые характеристики магистерских онлайн-программ по бухгалтерскому учету в США. Раскрыты предпосылки использования технологий дистанционного обучения при подготовке магистров по учету и налогообложению в Украине.

Ключевые слова: дистанционное обучение, подготовка магистров по учету и налогообложению, массовые открытые онлайн-курсы, критерии выбора онлайн-программы, смешанная форма обучения.

Постановка проблеми. Цифрова революція обумовлює оновлення всіх сфер життєдіяльності людини і, передусім, освіти. Персоналізація електронних обчислювальних машин, доступність Інтернету і розвиток мобільних технологій впливатимуть на формування свідомості Y-покоління і прийдешніх поколінь.

© Король С., 2019

У результаті на початку 2000-х років одне з головних завдань освіти визначалось як "навчити учнів і студентів використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології" [1]. Нині ж молоді люди рано отримують навички роботи з інформаційними інтернет-ресурсами. А доступність знань у режимі онлайн, на перший погляд, нівелює роль традиційної системи освіти і висуває новітні вимоги до технологій підготовки фахівців у вищій школі.

Таким чином, інформатизація суспільства, з одного боку, актуалізує завдання докорінної зміни системи освіти на всіх її рівнях і формах, а з іншого – пропонує рішення цього завдання через використання нових навчальних технологій. Радикальних змін зазнають, насамперед, технології дистанційного навчання (ТДН).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації системи освіти в епоху цифрової економіки та удосконалення дистанційної її форми присвячені праці вітчизняних і зарубіжних авторів. При цьому перспектива саме дистанційної навчання у жодного не викликає заперечень. Вітчизняні автори, зокрема В. Бублик, А. Веремчук, І. Кузьміна, І. Маркіна, Н. Самолук, М. Швець, А. Ярошенко [2–6], звертаються до історії виникнення та методичних особливостей дистанційного навчання, відмінностей дистанційної та змішаної форми навчання від інших її форм, організації дистанційної навчання в Україні та за кордоном, можливостей для різних категорій слухачів. Увагу зарубіжних дослідників, серед яких, наприклад, Р. Кізілсек, К. Піх, Е. Шнейдер [7], Р. Раджа, П. Нагасубрамані [8], Дж. Тракслер [9], Т. Хек [10], Д. Шах [11], Л. Юань і С. Пауелл [12] привертають такі проблеми, як місце дистанційного навчання в глобальній системі вищої освіти, її глобальний економічний і технологічний контекст; аналіз сучасних ТДН; поширення онлайн-програм/курсів для навчання, сертифікації та отримання освітніх ступенів, їх підтримка; навчання викладачів сучасним освітнім технологіям і формування сектора освіти, який краще технологічно пристосований і відповідає сучасним вимогам.

Зарубіжні автори більше уваги звертають на ті виклики, які постають перед вищою школою через поширення ТДН і масових відкритих онлайн-курсів (*Massive open online course*, далі – МВОК).

Загалом дослідники доходять висновку, що, попри існуючі ризики, впровадження в освітній процес ТДН є найбільш перспективним напрямом розвитку сфери освіти. В цілому погоджуючись з цим висновком і спираючись на отримані зарубіжними та вітчизняними дослідниками результати, вважаємо, що настав час перейти до визначення перспектив використання ТДН в Україні з точки зору підготовки фахівців до професійної діяльності за конкретними галузями знань і спеціальностями.

Метою дослідження є визначення підходів до використання технологій дистанційного навчання при підготовці магістрів з обліку та оподаткування в Україні.

Матеріали та методи. Теоретичне та методологічне підґрунтя статті становили праці вітчизняних і зарубіжних науковців стосовно використання ТДН. Дослідження проведено із застосуванням методів теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, аналізу та синтезу, що дало змогу охарактеризувати зарубіжний досвід дистанційного навчання на масових відкритих онлайн-курсах та у вищій школі, визначити передумови й обґрунтувати перспективи використання ТДН при підготовці магістрів з обліку та оподаткування в Україні.

Результати дослідження. ТДН нині використовуються у багатьох країнах світу. Зарубіжна практика свідчить про визначальний вплив економічних і соціальних факторів на рівень освіти в країні [13]. Наприклад, пропорційне фінансування вищої освіти з державного бюджету і за рахунок коштів фізичних осіб; підвищення ефективності витрат на освіту; розширення програми освіти населення, а також забезпечення навчання протягом усього життя; забезпечення рівного доступу до якісної освіти; зміцнення ролі держави у вихованні громадян; гуманізація та демократизація освіти, оновлення змісту, форм, методів і засобів навчання; підвищення професійної компетентності викладачів; прозорість систем освіти; формування державно-публічних форм управління освітою.

В Україні зазначені заходи, як і переваги використання ТДН у ЗВО, реалізовані не повністю. Більшість вітчизняних ЗВО розміщують навчальні матеріали, використовуючи ТДН, що вперше була застосована у 1999 р. університетом Тюбінгена в Німеччині й отримала назву *Open Course Ware (OCW)* [14]. Одним з принципів реалізації технології *OCW* є *безкоштовна* і *відкрита* електронна публікація високоякісних навчальних матеріалів, організованих як курси. Це мало зробити якісну освіту доступною для всіх громадян. В Україні ж зарано говорити про масове створення якісних онлайн-курсів. Лише окремі ЗВО певною мірою дотримуються зазначених принципів (наприклад, Центр дистанційного навчання Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та Лабораторія дистанційної освіти Сумського державного університету). Переважно центри дистанційного навчання ЗВО надають доступ до окремих навчальних матеріалів своїм студентам.

Натомість нині у сфері вищої освіти багатьох країн світу активно використовуються МВОК, які були створені на початку 2000-х років [11; 12; 14; 15]. Вони отримали підтримку урядів США, Канади, Китаю, а також країн Євросоюзу, оскільки дозволяли знизити вартість навчання і зробити якісну освіту доступною для різних верств населення [16, с. 426]. Можливості МВОК також зацікавили комерційні організації [12, с. 3].

МВОК набули надзвичайної популярності. Сучасні платформи електронного навчання вражають своїми розмірами і різноманіттям навчальних матеріалів. Ці платформи одразу привернули увагу нових поколінь студентів, оскільки пропонували переважно безкоштовні

курси, не мали формальних вимог до вступу (без вікових обмежень або обмежень на навчання/профіль), були гнучкими (онлайн-курси могли бути легко включені у робочий/життєвий графік), надавали можливість спілкування з іншими студентами/фахівцями в усьому світі для обміну ідеями і налагодженню контактів і високу якість навчальних ресурсів. Освітнє інтернет-середовище дало змогу студентам включити свої цифрові і творчі навички, а вчителям – правильно керувати їх діяльністю на всіх етапах освітнього процесу.

Як відзначають дослідники, МВОК створювались незалежно від університетів або у співпраці з ними [12, с. 4]. Так, у грудні 2012 р. двадцять один британський університет підписав угоду про запровадження першого британського загальнонаціонального освітнього інтернет-проекту "*FutureLearn*" [17]. До кінця 2018 р. для участі в різних курсах тут зареєструвались близько 9 млн учнів зі 165 країн. *FutureLearn* створена на основі 44-річного досвіду доінтернетівської дистанційної освіти у вищій школі Великобританії. Саме це, на думку фахівців, забезпечило легку адаптацію університетських знань до МВОК-сектора, швидке поширення і стрімкий розвиток платформи *FutureLearn*. При цьому наголошувалось на перспективі професійного навчання на коротких курсах, поглиблених програмах та отриманні онлайн-ступеня. Однак, наприклад, у частині фінансової освіти ці МВОК обмежувались основами фінансової грамотності та бухгалтерського обліку.

У США МВОК визнані революційним напрямом вищої освіти, а 2012 р. отримав назву "рік МВОК". Саме тут були створені найбільш потужні та популярні платформи МВОК. За даними *Monitor.Icef*, на кінець 2018 р. основними провайдерами МВОК за числом зареєстрованих учнів стали створені у США платформи *Coursera* (37 млн), *edX* (18 млн) та *Udacity* (10 млн) [15]. На відміну від *Udacity*, на платформах *Coursera* і *edX* представлено ряд курсів з обліку, а саме: Основи обліку; Вступ до бухгалтерського обліку; Облік і фінанси; Фінансовий облік; Управлінський облік; Бухгалтер у бізнесі; Облік для прийняття рішень; Принципи бухгалтерського обліку для *M&A*. Крім того, *Coursera* пропонує можливість дистанційного навчання за 15 магістерськими програмами і, зокрема, одну для отримання ступеня магістра наук з обліку (*Master of Science in Accountancy, iMSA*) від Університету Іллінойсу [18].

У п'ятірку найпотужніших МВОК також входить китайська *XuetangX*, де на кінець 2018 р. налічувалось 14 млн зареєстрованих учнів [15]. На цій платформі представлені майже 1700 курсів. Другим за популярністю є курс Фінансовий аналіз та прийняття управлінських рішень (*Financial Analysis and Decision Making*).

У цілому оцінити стан дистанційного навчання у сфері обліку дає змогу платформа *Classcentral* [19]. Тут представлені майже 12 200 курсів від понад 900 університетів різних країн світу, доступ до яких, зокрема, здійснюється через інші відомі платформи. Категорія "Бізнес"

є другою за числом пропонованих курсів (усього 1980), зокрема 66 – з бухгалтерського обліку від Університету Пенсільванії, Університету науки і техніки Гонконгу, Університету Іллінойсу в Урбані-Шампейн, Відкритого університету (Великобританія), Санкт-Петербурзького державного університету, Московського державного інституту міжнародних відносин; Індійського інституту управління Бангалор та інших університетів світу.

Кількість онлайн-курсів та їх слухачів постійно зростає. Тільки у 2018 р. на них записалось понад 101 млн студентів з усього світу [5]. Станом на кінець 2018 р. на онлайн-платформах університети пропонували близько 11 400 курсів. Зростає й обсяг корпоративних контрактів на онлайн-навчання. Так, 75 зі 100 компаній, які входять до списку лондонської фондової біржі (за індексом *FTSE 100*), фінансують дистанційні програми для своїх співробітників [20]. Проте існують серйозні застереження щодо результатів навчання на МВОК. У підсумку близько 90 % слухачів МВОК не завершують навчання [7]. Це насамперед обумовлено мотивацією слухачів (отримання базових знань, підвищення кваліфікації, оцінка власного рівня знань, отримання загального розуміння деяких предметів, ознайомлення з концепцією навчання на певній платформі, хобі та ін.), проблемами самоорганізації за відсутності зовнішнього індивідуального контролю, недостатньою кількістю спеціалізованих матеріалів високого рівня складності [14; 21].

Незважаючи на те, що сьогодні багато курсів, які є частиною онлайн-ступеня, пропонуються безкоштовно, провайдери МВОК розглядають їх як дуже прибутковий ринок. Через цей маркетинговий канал десятки чи сотні тисяч студентів по всьому світу переходять до платних ступеневих онлайн-програм за привабливою вартістю – меншою, ніж для традиційних онлайн-програм [11]. Наприклад, вартість отримання ступеня магістра з бухгалтерського обліку від Університету штату Індіана на платформі *edX* становить 21 000 дол. США [22], натомість вартість програми денного навчання для мешканців Індіани – 42 000 дол. США, а для нерезидентів штату Індіана – 48 500 дол. США [23].

Порівняно з традиційними університетськими освітніми програмами МВОК мають беззаперечні переваги: нижча вартість; широке використання інтернет-технологій; безоплатний доступ до навчальних матеріалів; залучення талановитих лекторів і підприємців, які безкоштовно готові поділитися своїми знаннями та досвідом. Через це постає питання про відволікання потенційних студентів, зменшення прибутку та скорочення кількості робочих місць у традиційних ЗВО. На думку Ю. Лі і П. Стівена, МВОК становлять для них потенційну загрозу [12, с. 4].

Однак наразі місце ЗВО в освітній сфері залишається ще достатньо авторитетним, про що свідчать дані *ClassCentral* [23]. Кількість слухачів МВОК залишаються високосконцентрованими лише на кількох онлайн-програмах. Високі доходи провайдерам МВОК забезпечують

саме університети і всього за трьома онлайн-ступенями, а саме: магістра в галузі комп'ютерних наук (*Udacity*) і магістра наук у галузі аналітики від Технологічного інституту Джорджії (*edX*), а також магістра наук у галузі бухгалтерського обліку від Університету Іллінойсу в Урбані-Шампейн (*Coursera*).

Основні важелі, які сприяли популяризації МВОК, – це пропозиція освітніх програм від всесвітньо відомих/елітних університетів; а також побудова дистанційних курсів на основі освітніх програм ЗВО.

У контексті розвитку МВОК виникає питання щодо формалізації навчання – акредитації програм і визначення кваліфікації випускників. Досі існує проблема оцінювання роботи студента при дистанційному навчанні, а також формальної оцінки якості МВОК. Для цього були спроби створення рейтингових таблиць, використання неформальних відгуків і коментарів у соціальних мережах, опитування та інші підходи до отримання зворотного зв'язку. Очікується, що курси з низьким рейтингом змушені будуть покращити свою якість або зникнути через відсутність попиту [12, с. 11].

Реальну загрозу для університетів могла би становити перспектива цілком безкоштовного опанування освітніх програм на платформі МВОК з отриманням ступеня від акредитованої установи. Проте за існуючої бізнес-моделі студенти все одно повинні платити за проходження навчання, оцінку знань та отримання сертифіката на МВОК. В іншому разі бізнес-модель вищої освіти зазнала б різких змін.

Доки фундаментальні професійно орієнтовані теоретичні та практичні знання становлять інтерес для працівників та їх роботодавців, інтерес до навчання за сертифікованими освітніми програмами у вищій школі не зменшуватиметься. Отже, університети, які є провідними за окремими напрямками підготовки фахівців, залишатимуться експертами у цій сфері. Крім того, в умовах інтернаціоналізації і глобалізації освіти за певними галузями знань і напрямками підготовки фахівців актуальним залишатиметься навчання за національними освітніми програмами в закладах освіти відповідних країн. Зокрема, це стосується підготовки фахівців з обліку і оподаткування, які повинні володіти актуальними знаннями та професійними навичками для роботи як за міжнародними, так і національними стандартами обліку, звітності й оподаткування.

У цьому контексті важливим є прийняття обґрунтованих рішень щодо реалізації місії вітчизняної вищої школи, відповідності освітніх послуг різноманітним потребам студентів. Отже, є необхідність глибокого розуміння й аналізу можливостей, переваг і недоліків МВОК та інших моделей надання відкритого доступу до освіти. На цій основі необхідно розробити узгоджену стратегію для реагування на можливі загрози та виклики, що виникають від МВОК та інших форм відкритості для ЗВО.

Дж. Тракслер так характеризує ситуацію на ринку освітніх послуг: університети та коледжі перебувають під безпрецедентним глобальним політичним, економічним і технологічним тиском [9]. Водночас, як зауважують Р. Раджа і П. Нагасубрамані, зазначені тенденції змушують ЗВО переходити від пасивної і реактивної політики до активної й агресивної поведінки на ринку освітніх послуг [8, с. 34].

Так, ЗВО включають МВОК в академічний курс у вигляді допоміжного ресурсу [17]. За такою схемою працює, наприклад, Університет штату Іллінойс в Урбані-Шампейн, де на платформі *Coursera* онлайн навчаються магістри з бухгалтерського обліку в асинхронному режимі у поєднанні з навчанням у кампусі [24].

Привертає увагу той факт, що кращі перспективи дистанційного навчання існують саме для магістерських програм. Цьому сприяє, зокрема те, що під час навчання у магістратурі зростає частка самостійної роботи студента з інформаційними джерелами; відмовляються від друкованих на користь цифрових навчальних матеріалів; більшість навчальних ресурсів у зарубіжних ЗВО є науковими працями [10; 18].

Особливий інтерес становить дистанційне навчання для тих осіб, хто поєднує навчання з роботою (прагне здобути другу чи третю спеціальність або підвищити свій професійний рівень). Через це перспективною є змішана та дистанційна форми навчання. Відповідний багаторічний досвід мають ЗВО Європи та США. Вони пропонують великий вибір магістерських програм, зокрема, й з бухгалтерського обліку (наприклад, [24]).

За відсутності в Україні розвинутої системи рейтингів вибір абітурієнтами ЗВО, оптимальної програми і форми навчання є доволі складним. Цьому заважають *маркетингові міфи*, що поширюються на різних освітніх порталах. Наприклад, такі:

- освітній контент системи дистанційної освіти на відкритих платформах у кілька разів більш якісний, ніж на очних програмах, через те, що на очних заняттях слухачі отримують авторські матеріали викладача, а на дистанційних програмах – матеріали школи, створені великою командою методистів. Однак у провідних вітчизняних ЗВО освітні програми розробляються з урахуванням останніх наукових досягнень, сучасних поглядів на розкриття предметної тематики, актуальних завдань теорії та практики у кожній галузі знань; проходять багаторівневе професійне рецензування із залученням науковців і фахівців-практиків; актуалізуються з урахуванням отриманих наукових результатів і вимог практики;

- дистанційна форма забезпечує системність навчання, оскільки програма складена з максимально взаємопов'язаних блоків, чого, нібито, на практиці важко досягти при очному навчанні. Всупереч цьому твердженню, освітня програма для очної та заочної форм навчання складається з системи обов'язкових і вибіркового дисциплін, які

максимально враховують потреби сучасного ринку освітніх і професійних послуг, їх погоджує вчена рада університету за участі висококваліфікованих професіоналів і, зрештою, вибирає студент за своїми інтересами;

- нема чого витратити час на вітчизняні ЗВО. Натомість, вітчизняна вища школа в останні два десятиліття постійно знаходиться в стані активного пошуку й удосконалення змісту і методики навчання для всіх його форм.

Як свідчить досвід зарубіжних колег, при організації дистанційного навчання слід враховувати такі важливі моменти [25]:

акредитація освітніх програм підготовки фахівців певної галузі знань на відповідність міжнародним чи національному стандартам освіти та/або присутність в авторитетних світових чи національних рейтингах, як підтвердження їх високого рівня;

технології викладання у ЗВО при дистанційній/змішаній програмі підготовки (використання записаних у студії лекцій або живих програм, які надають студентові можливість взаємодії з викладачами; наявність платформ для спілкування студентів між собою та інтерактивних дошок обговорення, де студенти можуть ставити питання і отримувати відповіді від викладачів; мінімізація часу відповіді викладача на запитання студентів тощо);

ідентичність дипломів при очній і дистанційній/змішаній формі навчання, дипломам випускників очної форми навчання ЗВО, що передбачає, зокрема:

- надання студентам можливості переведення з дистанційної/змішаної на очну форму навчання, що свідчить про дотримання однакових стандартів освіти;

- відповідність викладацького складу на певних програмах підготовки при різних формах навчання;

інтенсивність навчання при денній і дистанційній/змішаній формі навчання. За ідентичності змісту освітніх програм індивідуальний графік занять на онлайн-програмах може бути рознесений у часі для погодження з ритмом життя студента;

відповідність змісту програми підготовки прагненням студента щодо кар'єри в певній сфері діяльності/галузі, що досягається, зокрема, через вибіркові дисципліни, орієнтовані на відпрацювання навичок за вузькою спеціалізацією;

моніторинг результатів навчання студентів за кожною спеціальністю (скільки студентів завершили програму, які їхні успіхи у працевлаштуванні, як вони просуваються по службі, чи отримують підвищення заробітної плати тощо).

При складанні зарубіжних рейтингів ЗВО, які пропонують магістерські онлайн-програмами з обліку [26], враховують, передусім, вартість навчання за годину онлайн-кредиту; акредитацію бізнес-шкіл/їх програми національними організаціями (передбачає оцінку кваліфікації

викладачів, їх академічного/професійного досвіду); статистику щодо студентів і викладачів (а саме: кількість студентів, які навчаються дистанційно, середню зарплату випускників ЗВО; середній досвід викладання в онлайн; заборгованість випускників попередніх років; середню заробітну плату випускників; частку випускників, які працюють на випускних курсах тощо). На вибір онлайн-програми підготовки магістра з бухгалтерського обліку в університетах США також можуть вплинути такі дані: рік впровадження, формат навчання, структура програми навчання, термін навчання за програмою, можливість взаємодії з колегами, викладачами, професіоналами-практиками, час відповіді викладача на запит студента, а також перспектива підготовки до іспиту з *CPA* (*Certified Public Accountant* – сертифікат фахівця з фінансового/бухгалтерського обліку міжнародної кваліфікації).

Узагальнені дані про онлайн-програми підготовки магістрів з бухгалтерського обліку у провідних університетах США наведено в *табл. 1*.

Проведений аналіз наведених у *табл. 1* даних показав таке:

- переважно вони мають достатній досвід роботи в онлайн (понад п'ять років);
- переважно ЗВО пропонують змішаний формат навчання;
- зміст освітніх програм обмежений дисциплінами професійно орієнтованого циклу, що безпосередньо пов'язані з фахом;
- переважно університети гарантують підготовку випускників до складання іспиту для отримання сертифіката *CPA*;
- використовуються єдині підходи до організації освітнього процесу при очній і дистанційній/змішаній формі навчання (без виділених центрів кар'єри).

В основному магістерські програми з бухгалтерського обліку у досліджуваних ЗВО орієнтовані на підготовку випускників до складання іспиту для отримання сертифіката *CPA*. Так, магістерські програми розраховані на 30–45 кредитів, що з урахуванням 120 кредитів по бакалаврських програмах дає змогу отримати необхідні 150 кредитів навчання за спеціальністю. Умови прийому на програми підготовки магістрів з бухгалтерського обліку у досліджуваних ЗВО США переважно враховують й іншу вимогу для отримання сертифіката *CPA* – практичний досвід роботи за спеціальністю. Серед таких умов є вимога щодо представлення рекомендаційних листів (від 1-го до 3-х), професійного резюме або іншого підтвердження практичного досвіду.

Ступінь магістра з бухгалтерського обліку впливає на кар'єрне зростання, просування в урядових структурах, аудиті, оподаткуванні, а також інших посадах з більшою професійною відповідальністю [24]. З огляду на це, онлайн-програми підготовки магістрів з бухгалтерського обліку у США є дуже привабливими для тих, хто має відповідні пріоритети.

Таблиця 1

Характеристика онлайн-програм підготовки магістрів з бухгалтерського обліку в університетах США

Заклад освіти	Перша онлайн-програма, рік	Формат навчання	Термін навчання. Кількість кредитів ¹	Підготовка до іспиту з CPA	Відокремлений центр кар'єри бізнес-школи
Обернський університет	2000	Змішаний. Гнучкий онлайн-формат зі складанням іспитів в очній формі	12 міс. (3 семестри)	+	+
Університет Північної Кароліни	*	Гнучкий онлайн-формат (очні вступний інструктаж і складання іспитів)	15 місяців. 45 кредитів	+	+
Університет штату Коннектикут	2003	Асинхронний онлайн-формат. Очні вступний інструктаж і складання іспитів	8 місяців (2 семестри)	*	+
Університет штату Іллінойс в Урбані-Шампейн	2017	Онлайн: асинхронно (через <i>Coursera</i>), синхронно (щотижневі аудиторні заняття)	18–36 місяців	*	+
Університет штату Массачусетс, Амхерст	2014	Онлайн-формат	8 місяців (2 семестри). 30 кредитів	+	+
Університет штату Пенсильванія	2000	Онлайн-формат	*	+	–
Університет Південної Каліфорнії	1999	Змішаний. Синхронний (1 раз на тиждень) і асинхронний онлайн-формат	5 і більше семестрів (1 або 2 курси за семестр)	*	+
Державний університет <i>Emporia</i>	2014	Гнучкий онлайн-формат	30 кредитів	+	+
Бізнес-школа <i>Rutgers</i>	2007	Дистанційний або змішаний формат	Щонайменше 30 кредитів	+	+
Державний університет Колорадо	2008	Переважно асинхронний формат. 24 кредити на обов'язкові і 6 кредитів на вибіркові курси	Від 1 і більше семестрів, доки студент залишається активним. 30 кредитів	*	+
Університет штату Алабама, Бірмінгем	2012	Асинхронний онлайн-формат	Щонайменше 30 кредитів	*	+
Університет Техасу, Даллас	2008	Змішана форма навчання (на вимогу штату Техас)	Від 18 міс. Щонайменше 30 кредитів	+	+
Університет Сент-Джонса	2011	Онлайн-формат	31–33 кредити	+	–
Південний університет Джорджії	2008	Змішаний формат. Когортний навчальний план	6 семестрів (6 обов'язкові, 4 вибіркові)	+	+
Північно-східний університет	2009	Змішаний формат	2 роки (4 семестри). Щонайменше 30 кредитів	+	+
Вища школа бізнесу Келштадтського університету <i>DePaul</i>	*	Змішаний	До 6 років. 45 кредитних годин	+	+

* Інформація відсутня.

Джерело: складено автором за даними [24].

¹ Кредит ЄКТС – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання.

Становлять інтерес й статистичні дані про студентів і викладачів онлайн-програм підготовки магістрів з бухгалтерського обліку (табл. 2).

Таблиця 2

Статистика онлайн-програм підготовки магістрів з бухгалтерського обліку в університетах США

Заклад освіти	Час відповіді тьютора ² на питання, год.	Середній досвід викладання в онлайн, років	Середня плата за навчання за 1 кредит, дол. США	Середня оплата праці випускників, дол. США	Частка випускників попередніх років із заборгованістю, %	Частка випускників, працюючих на випускних курсах, %	Кількість випускників
Обернський університет	*	14	850	92500	23	31,8	5283
Університет Північної Кароліни	*	*	1364	79700	61	81,7	10785
Університет штату Коннектикут	24	8	825	89500	60	62,5	8146
Університет штату Іллінойс, Урбан-Шампейн	*	*	850	115100	*	*	13019
Університет штату Массачусетс, Амхерст	*	*	750	95000	17	42,9	6383
Університет штату Пенсильванія	24	5	930	101000	28	71,2	6499
Університет Південної Каліфорнії	*	*	1710	116000	*	60,8	23714
Державний університет <i>Emporia</i>	*	*	378	*	*	*	2190
Бізнес-школа <i>Rutgers</i>	*	8	945	97700	*	72,9	3906
Державний університет Колорадо	24	10	500	90200	50	*	2352
Університет штату Алабама, Бірмінгем	24	*	833	85900	*	*	7019
Університет Техасу, Даллас	48	8	1750	110000	*	*	8795
Університет Сент-Джонса	*	2	1180	134000	23	*	4683
Південний університет Джорджії	*	4	691	*	60	*	2513
Північно-східний університет	24	5	1520	101000	44	64,3	6288
Вища школа бізнесу Келш-гадтського університету <i>DePaul</i>	*	*	1020	95200	47	52,9	7646

* Інформація відсутня.

Джерело: складено автором за даними [24].

² Тьютор – (від англ. *tutor* – учитель) – ключова фігура в дистанційному навчанні, що відповідає за проведення занять зі студентами. Аналізуючи досвід зарубіжних університетів, можна стверджувати, що здебільшого розробник курсу і тьютор – одна і та ж особа.

Наведені у *табл. 1* і *табл. 2* дані впливають на вибір потенціально-ними студентами онлайн-програм підготовки магістрів з бухгалтерського обліку та багатьох інших спеціальностей. Зарубіжні рейтинги онлайн-програм враховують, насамперед, такі показники, як якість освіти, загальна вартість навчання, можливості щодо отримання фінансової допомоги та потенційні майбутні доходи випускників. Однак в Україні актуальність двох останніх критеріїв сумнівна: фінансова допомога на навчання не є поширеним явищем, а інформація про доходи – конфіденційна.

Реально при організації освітнього процесу з використанням ТДН в Україні потрібно звернути увагу на:

- забезпечення високого рівня професійної кваліфікації і досвід використання ТДН викладачів;
- дотримання вимог до організації освітнього процесу, які ідентичні тим, що використовуються при очному навчанні;
- використання гнучкого підходу до визначення вартості навчання за кількістю кредитів навчальної програми, а не навчального року чи програми в цілому;
- використання гнучкого графіка освітнього процесу, який дасть змогу студентам поєднувати навчання з роботою;
- створення умов (платформи) для діалогу студента з викладачем, іншими студентами та представниками професійного середовища.

Таким чином, ТДН не лише урізноманітнюють моделі організації, але й створюють умови для якісної зміни системи освіти в цілому. Вони сприяють вирішенню проблем зниження вартості, забезпечення доступності та підвищення якості інклюзивного навчання, створенню умов для урізноманітнення форм навчання.

Проведене дослідження показало, що при підготовці магістрів з обліку та оподаткування західні ЗВО масово не переходять на дистанційну форму, проте активно використовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі. Еволюція ТДН позначилась на визначенні форм навчання у вітчизняному законодавстві, яке має в цій частині певні протиріччя. Керуючись Положенням про дистанційне навчання [27], варто відзначити, що ТДН можуть використовуватись при організації так званої дистанційної форми навчання або для забезпечення навчання у різних його формах. Такий підхід відповідає існуючій практиці: нині ані денна, ані вечірня, ані заочна форми навчання неможливі без використання ТДН. Отже, слід говорити про навчання з повним або частковим використанням ТДН при організації освітнього процесу, зокрема при підготовці магістрів з обліку та оподаткування.

Таким чином, майбутнє удосконалення організації підготовки фахівців з обліку та оподаткування в Україні нерозривно пов'язане з використанням ТДН на всіх етапах освітнього процесу. Вони дають змогу підвищити мотивацію студентів, надати повний доступ до навчальних матеріалів у зручні для студента час і місце, забезпечити йому спілкування з професійним середовищем (викладачами, студентами, фахівцями-практиками), створити умови для професійного розвитку протягом усього життя.

Висновки. В епоху інформаційної економіки саме з використанням ТДН в Україні пов'язане майбутнє вищої школи. Їх використання під час підготовки фахівців з обліку та оподаткування відповідає інтересам усіх учасників ринку освітніх послуг – держави, ЗВО, студентів та професійного середовища. Підвищення якості освітніх послуг вимагає їх спільних зусиль.

В умовах глобалізації й інтернаціоналізації освіти та відкритого доступу до навчальних матеріалів МВОК актуальною залишається підготовка фахівців з обліку та оподаткування у національних ЗВО, що забезпечує отримання ними необхідних знань і практичних навичок для роботи в Україні.

При впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес в Україні слід активно використовувати зарубіжний досвід, зокрема в частині залучення викладачів з високим рівнем професійної кваліфікації; використання ідентичних вимог при організації освітнього процесу при очній і дистанційній формі навчання; гнучкого визначення вартості навчання за кількістю кредитів освітньої програми; використання гнучкого графіка освітнього процесу; створення платформи для спілкування студентів з викладачем, іншими студентами та представниками професійного середовища.

Дистанційна освіта має значний потенціал навчання і формування професійної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування, підвищення їх кваліфікації протягом усього життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ніколаєнко С. В освіті – інформаційна революція. *Дзеркало тижня*. 2006. № 1. 14.01.
2. Бублик В. В. Шляхами дистанційної освіти та електронного навчання. *Наукові записки НаУКМА. Комп'ютерні науки*. 2018. Т. 1. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14639/Bublyk_Shliakhamy_dystantsiinoi_osvity_ta_elektronnoho_navchannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 7. С. 319-325.
4. Кузьміна І. Проблеми та переваги дистанційного навчання. Дата звернення: 20.05.2019. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1031>.
5. Самолюк Н., Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1. С. 193.
6. Markina I. A., Safonov Y. N., Zhylynska O. I., Gaidai T. V. (2018). Education Management in Ukraine in the Context of Global Economic Transformations. *European Research Studies Journal*, (Vol. XXI), (Special Is. 3), 317-332.
7. Kizilcec R. F., Piech C., Schneider E. (2013). Deconstructing Disengagement: Analyzing Learner Subpopulations in Massive Open Online Courses. LAK conference presentation. Retrieved 22 April. URL: [https://web.stanford.edu/~cpiech/bio/papers/deconstructing Disengagement.pdf](https://web.stanford.edu/~cpiech/bio/papers/deconstructing%20Disengagement.pdf).

8. Raja R., Nagasubramani P. C. (2018). Impact of modern technology in education. *Journal of Applied and Advanced Research*. 3 (Suppl. 1), 33-35. URL: www.researchgate.net/publication/325086709_Impact_of_modern_technology_in_education.
9. Traxler J. (2018). Distance Learning – Predictions and Possibilities. *Educ. Sci.* 8 (1), 35. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/1/35>.
10. Heck T. (2019). Will Education Become More Open? URL: <https://doi.org/10.25815/hh4f-zn73>.
11. Shah Dhawal (2018). The Second Wave of MOOC Hype is Here and it's Online Degrees. URL: <https://www.classcentral.com/report/second-wave-of-mooc-hype>.
12. Yuan Li & Powell Stephen (2013), MOOCs and Open Education: *Implications for Higher Education*. URL: <http://e-space.mmu.ac.uk/619735/1/MOOCs-and-Open-Education.pdf>.
13. Massive open online course. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Massive_open_online_course.
14. Introduction to Massive Online Open Courses. *from Reviews.com*. URL: <https://www.reviews.com/mooc-platforms>.
15. The year in MOOCs: Increased revenue and more degrees. URL: <http://monitor.icef.com/2019/01/the-year-in-moocs-increased-revenue-and-more-degrees>.
16. Базилевич В. Д. та ін. Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя: монографія; за ред.: В. Д. Базилевича, В. Л. Осецького. Київ: СІК ГРУП Україна, 2018. 533 с.
17. Перспективи дистанційного навчання. URL: http://osvita.ua/abroad/higher_school/distance-learning/37268.
18. Master of Science in Accountancy, iMSA. URL: <https://www.coursera.org/degrees/imsa>.
19. Free Online Courses. Accounting. URL: <https://www.classcentral.com/subject/accounting?certificate=true>.
20. Дистанційне навчання у Великій Британії. URL: <http://osvita>.
21. What College Applicants Should Know About MOOCs. 18 січня, 2019. URL: https://www.usnews.com/education/best-colleges/articles/2019-01-18/what-college-applicants-should-know-about-moocsua/abroad/higher_school/distance-learning/14757.
22. By The Numbers: MOOCs in 2018. URL: <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2018>.
23. MOOC-based Degrees. Pricing Chart. URL: <https://www.classcentral.com/pricing-charts/mooc-based-degrees>.
24. Guide to Earning a Master's in Accounting Online. URL: <https://www.mastersinaccounting.info/online-masters-in-accounting/#emporia>.
25. Як правильно вибрати онлайн-програму MBA? URL: <https://osvita.ua/vnz/add-education/online/47392>.
26. Ярошенко А.О. Потенціал і ефективність освітньо-інформаційної політики. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 256 с.
27. Положення про дистанційне навчання: затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>.

Стаття надійшла до редакції 04.06.2019.

Korol S. Technologies of distance learning of masters in accounting and taxation.

Background. Informatization of society actualizes a radical change in the system of education at all its levels and forms. The previous foreign and domestic experience of research and use of distance learning technologies should be taken into account when preparing the accounting and taxation specialists in Ukraine.

The **aim** of the research is to identify the approaches of using distance learning technologies in the preparation of Master Degree students in Accounting and Taxation in Ukraine.

Materials and methods. The research was carried out using the methods of theoretical generalization, comparative analysis, analysis and synthesis.

Results. The problems of using distance learning technologies in IHE in Ukraine are investigated. The following key characteristics of the Masters in online accounting programs at IEDs and the USA are identified: the involvement of highly qualified professors; use of identical requirements in the organization of educational process in full-time and distance learning; flexible definition of the study fees in the number of credits of the curriculum; use of flexible curriculum graph; creation a platform for students to communicate with a professor, other students and representatives of the professional environment.

Conclusions. In the conditions of globalization and internationalization of education the training of specialists in accounting and taxation at national higher educational institutions remains relevant, ensuring that they acquiring the necessary knowledge and practical skills to work in Ukraine. The use of distance learning technologies will facilitate the formation and improvement of qualifications of accounting and taxation specialists throughout their lives.

Keywords: distance-learning, preparation of masters in accounting and taxation, mass open online courses, criteria for choosing an online program, a mixed form of learning.

REFERENCES

1. Nikolajenko, S. (2006). V osviti – informacijna revoljucija [In education - information revolution]. *Dzerkalo tyzhnja – Mirror of the week*, 1, 14.01 [in Ukrainian].
2. Bublyk, V. V. (2018). Shljahamy dystancijnoi' osvity ta elektronnoho navchannja [The pathways of distance education and e-learning]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Komp'juterni nauky – Scientific notes of NaUKMA. Computer Science.* (Vol.1). Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14639/Bublyk_Shliakhamy_dystantsijnoi_osvity_ta_elektronnoho_navchannja.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
3. Veremchuk, A. (2013). Problemy i perspektyvy dystancijnogo navchannja u VNZ [Problems and prospects of distance learning at universities]. *Problemy pidgotovky suchasnoho vchytelja – Problems of preparing a modern teacher*, 7, 319-325 [in Ukrainian].
4. Kuz'mina, I. (2019). Problemy ta perevagy dystancijnogo navchannja [Problems and benefits of distance learning]. Data zvernennja: 20.05.2019. Retrieved from <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1031> [in Ukrainian].
5. Samoljuk, N., & Shvec', M. (2013). Aktual'nist' i problemnist' dystancijnogo navchannja [Actuality and problem of distance learning]. *Nova pedagogichna dumka – New pedagogical thought*, 1, 193 [in Ukrainian].
6. Markina, I. A., Safonov, Y. N., Zhylinska, O. I., & Gaidai, T. V. (2018). Education Management in Ukraine in the Context of Global Economic Transformations. *European Research Studies Journal*, (Vol. XXI), (Special Is. 3), 317-332 [in English].
7. Kizilcec, R. F., Piech, C., & Schneider, E. (2013). Deconstructing Disengagement: Analyzing Learner Subpopulations in Massive Open Online Courses. LAK conference presentation. Retrieved 22 April. Retrieved from https://web.stanford.edu/~cpiech/bio/papers/deconstructing_Disengagement.pdf [in English].
8. Raja, R., & Nagasubramani, P. C. (2018). Impact of modern technology in education. *Journal of Applied and Advanced Research*, 3 (Suppl, 1), 33-35. Retrieved from www.researchgate.net/publication/325086709_Impact_of_modern_technology_in_education [in English].

9. Traxler, J. (2018). Distance Learning – Predictions and Possibilities. *Educ. Sci.* 8 (1), 35. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/1/35> [in English].
10. Heck, T. (2019). Will Education Become More Open? Retrieved from <https://doi.org/10.25815/hh4f-zn73> [in English].
11. Shah, Dhawal (2018). The Second Wave of MOOC Hype is Here and it's Online Degrees. Retrieved from <https://www.classcentral.com/report/second-wave-of-mooc-hype> [in English].
12. Yuan, Li & Powell, Stephen (2013). MOOCs and Open Education. *Implications for Higher Education*. Retrieved from <http://e-space.mmu.ac.uk/619735/1/MOOCs-and-Open-Education.pdf> [in English].
13. Massive open online course. *en.wikipedia.org*. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Massive_open_online_course [in English].
14. Introduction to Massive Online Open Courses. *from Reviews.com*. Retrieved from <https://www.reviews.com/mooc-platforms> [in English].
15. The year in MOOCs: Increased revenue and more degrees. *monitor.icef.com*. Retrieved from <http://monitor.icef.com/2019/01/the-year-in-moocs-increased-revenue-and-more-degrees> [in English].
16. Bazylevych, V. D. et. al. (2018). *Ekonomichna strategija ta polityka realizacii' jevropejs'kogo vektoru rozvytku Ukrainy: konceptual'ni zasady, vyklyky ta protyrichchja [Economic strategy and policy of implementation of the European vector of Ukraine's development: conceptual foundations, challenges and contradictions]*. V. D. Bazylevych, V. L. Osec'kyj (Eds). Kyi'v: SIK GRUP Ukrain'na [in Ukrainian].
17. Perspektyvy dystancijnogo navchannja [Prospects for distance learning]. *osvita.ua*. Retrieved from http://osvita.ua/abroad/higher_school/distance-learning/37268 [in Ukrainian].
18. Master of Science in Accountancy, iMSA. *www.coursera.org*. Retrieved from <https://www.coursera.org/degrees/imsa> [in English].
19. Free Online Courses. Accounting. *www.classcentral.com*. Retrieved from <https://www.classcentral.com/subject/accounting?certificate=true> [in English].
20. Dystancijne navchannja u Velykij Brytanii' [Distance learning in the UK]. *osvita.ua*. Retrieved from <http://osvita.ua> [in Ukrainian].
21. What College Applicants Should Know About MOOCs. (2019). Retrieved from https://www.usnews.com/education/best-colleges/articles/2019-01-18/what-college-applicants-should-know-about-moocsua/abroad/higher_school/distance-learning/14757 [in English].
22. By The Numbers: MOOCs in 2018. *www.classcentral.com*. Retrieved from <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2018> [in English].
23. MOOC-based Degrees. Pricing Chart. Retrieved from <https://www.classcentral.com/pricing-charts/mooc-based-degrees> [in English].
24. Guide to Earning a Master's in Accounting Online. *www.mastersinaccounting.info*. Retrieved from <https://www.mastersinaccounting.info/online-masters-in-accounting/#emporia> [in English].
25. Jak pravyl'no vybraty onlajn-programu MBA? [How to choose an online MBA program?]. *osvita.ua*. Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/add-education/online/47392> [in Ukrainian].
26. Jaroshenko, A. O. (2009). *Potencial i efektyvnist' osvith'o-informacijnoi' polityky [The potential and effectiveness of education and information policy]*. Kyi'v: NPU imeni M.P. Dragomanova [in Ukrainian].
27. Polozhennja pro dystancijne navchannja (2013). [Polozhennja pro dystancijne navchannja]. *zatv. nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 № 466 – approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated April 25, 2013 № 466*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> [in Ukrainian].